

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, 12.7.2006 r.
COM(2006) 372 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Strategia tematyczna w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów

{COM(2006) 373 wersja ostateczna}
{SEC(2006) 894}
{SEC(2006) 895}
{SEC(2006) 914}

**KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Strategia tematyczna w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp	3
1.1.	Opis zagadnienia środowiskowego	3
1.2.	Obecne ramy prawne	3
1.3.	Proces wprowadzenia strategii tematycznej	4
2.	Ocena sytuacji	5
3.	Cele strategii tematycznej	7
4.	Działania i środki: środki wchodzące w skład strategii tematycznej	8
4.1.	Nowe środki, których nie można włączyć do istniejących instrumentów	8
4.2.	Środki, które najlepiej włączyć do istniejących instrumentów	10
4.3.	Środki/działania, które obecnie nie są proponowane w ramach strategii tematycznej, ale można je zbadać ponownie na późniejszym etapie	12
5.	Oczekiwane wyniki i wpływy	12
6.	Następne kroki	13

1. WSTĘP

1.1. Opis zagadnienia środowiskowego

Pestycydy, składające się głównie ze środków ochrony roślin (ŚOR)¹ i produktów biobójczych, są zaprojektowane w taki sposób, aby wywierać wpływ na podstawowe procesy w organizmach żywych i dlatego mogą zabijać organizmy szkodliwe, takie jak szkodniki, lub służyć do kontroli takich organizmów. Jednocześnie mogą one powodować niepożądane negatywne skutki dla organizmów innych niż docelowe, dla zdrowia ludzkiego oraz środowiska naturalnego. Społeczeństwo akceptuje w pewnym stopniu ewentualne zagrożenia związane ze stosowaniem pestycydów z uwagi na związane z nimi korzyści ekonomiczne, ponieważ to między innymi środki ochrony roślin przyczyniają się do zapewnienia niezawodnych dostaw zdrowych produktów rolnych wysokiej jakości i po umiarkowanej cenie.

W większości państw członkowskich i we Wspólnocie stosowanie pestycydów jest już od dawna regulowane². Na przestrzeni lat wypracowano bardzo złożony system oceny zagrożeń związanych ze stosowaniem pestycydów dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego.

Pomimo wszystkich wysiłków czynionych w celu ograniczenia zagrożeń związanych ze stosowaniem pestycydów i ich niepożądanych skutków, nadal można stwierdzić obecność niepożądanych ilości niektórych pestycydów w elementach środowiska naturalnego (w szczególności w glebie, powietrzu i wodzie)³ i występowanie pozostałości przekraczających limity ustawowe w produktach rolnych⁴.

Z uwagi na powyższe, istnieje konieczność zmniejszenia w największym możliwym stopniu zagrożeń związanych z pestycydami dla ludzi i środowiska naturalnego przez ograniczenie do minimum lub wyeliminowanie tam, gdzie jest to możliwe, narażenia na nie, a także przez wspieranie badań i rozwoju mniej szkodliwych środków alternatywnych, w tym środków niechemicznych.

1.2. Obecne ramy prawne

Przyjmując szósty wspólnotowy program działań na rzecz środowiska naturalnego (6. EAP)⁵, Parlament Europejski i Rada uznały konieczność dalszego zmniejszenia wpływu pestycydów, zwłaszcza środków ochrony roślin, na zdrowie ludzi i na środowisko naturalne. Obie instytucje podkreśliły potrzebę osiągnięcia bardziej zrównoważonego stosowania pestycydów, a także znaczącego ogólnego zmniejszenia zagrożeń i stosowania pestycydów zgodnie z niezbędną ochroną upraw.

¹ Definicje – patrz „Załącznik techniczny” do niniejszego komunikatu

² Najstarsze dyrektywy wspólnotowe regulujące środki ochrony roślin pochodzą z 1979 r.

³ Stanowisko EUREAU „Utrzymanie zasobów surowej wody pitnej wolnych od pestycydów” 2001 r.

⁴ Sprawozdania są udostępnione na stronie:

http://europa.eu.int/comm/food/fs/inspections/fnaoi/reports/annual_eu/index_en.html

⁵ Decyzja nr 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002 r. ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego (Dz. U. L 242 z 10.9.2002, str. 1).

W związku z powyższym, 6. EAP nakreśla podejście dwutorowe:

1. pełne wprowadzenie w życie i przegląd stosownych ram prawnych⁶,
2. opracowanie strategii tematycznej w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów.

Wspólnotowe ramy prawne dotyczące pestycydów skupiają się w szczególności na wprowadzaniu do obrotu i końcu cyklu życia takich produktów.

Najważniejsze środki prawne dotyczące ŚOR to:

1. dyrektywa 91/414/EWG dotycząca wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin⁷,
2. rozporządzenie (WE) 396/2005 w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w żywności i paszy⁸.

Celem dyrektywy 91/414/EWG jest zapobieganie zagrożeniom u źródła przez wysoce kompleksową ocenę zagrożenia związanego z każdą substancją czynną oraz produktów zawierających daną substancję przed wydaniem zezwolenia na ich stosowanie. Wydanie zezwolenia na określone zastosowania danego środka ochrony roślin oznacza zatem, iż wykazano, że w normalnych warunkach użytkowania zastosowania te nie wywołują niedopuszczalnych skutków dla zdrowia ludzi i zwierząt i dla środowiska. Rozporządzenie (WE) nr 396/2005 określa najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości (NDP) substancji czynnych w produktach roślinnych i zwierzęcych w celu zmniejszenia zagrożenia dla konsumentów na końcu łańcucha żywnościowego. Monitorowanie zgodności z NDP stanowi również ważne narzędzie oceny tego, czy użytkownicy profesjonalni na terytorium UE (np. rolnicy) prawidłowo wykonują zalecenia i przestrzegają ograniczeń określonych w zezwoleniach na dopuszczenie do obrotu środków ochrony roślin, wydanych przez państwa członkowskie.

Podobny system oceny produktów biobójczych został wprowadzony za pośrednictwem dyrektywy 98/8/WE⁹, która zobowiązała wiele państw członkowskich do wprowadzenia po raz pierwszy prawodawstwa dotyczącego produktów biobójczych.

Jednym z braków w istniejących ramach prawnych jest to, że w istniejącym prawodawstwie nie poświęcono dostatecznej uwagi fazie rzeczywistego stosowania, która ma kluczowe znaczenie dla ustalenia całościowego zagrożenia związanego z pestycydami. W związku z powyższym środki proponowane w strategii tematycznej dążą do usunięcia tego niedociągnięcia w celu stworzenia spójnych i konsekwentnych ram całościowej polityki.

1.3. Proces wprowadzenia strategii tematycznej

Zgodnie z 6. EAP strategię tematyczną mają być opracowane w dwuetapowym procesie, z udziałem wszystkich zainteresowanych stron. W swoim komunikacie „W kierunku strategii

⁶ 6. EAP zawiera wyłącznie odesłania do ram prawnych dotyczących środków ochrony roślin.

⁷ Dz.U. L 230 z 19.8.1991, str. 1.

⁸ Rozporządzenie (WE) 396/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w żywności i paszy pochodzenia roślinnego i zwierzęcego i na ich powierzchni (Dz.U. L 70 z 16.3.2005, str. 1).

⁹ Dz.U. L 123 z 24. 4. 1998, str. 1.

tematycznej w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów” z lipca 2002 r. Komisja zainicjowała szeroko zakrojone konsultacje¹⁰.

Na podstawie badań wstępnych w komunikacie wskazano braki w obecnych ramach prawnych w zakresie etapu stosowania w cyklu życia pestycydów. Komunikat zawierał obszerne ogólne informacje dotyczące korzyści i zagrożeń związanych ze stosowaniem pestycydów (które są omówione w ocenie wpływu przedłożonej równoległe z tym komunikatem) i wykaz kluczowych kwestii, którymi należy się zająć, oraz omówienie możliwych środków dotyczących etapu stosowania oraz odwrócenia negatywnych tendencji.

W procesie konsultacji uczestniczyli Parlament Europejski, Rada, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, Komitet Regionów, przemysł, organizacje konsumentów i rolników oraz ogół społeczeństwa. Uwagi otrzymano od ponad 150 różnych zainteresowanych stron¹¹. Ponadto 4 listopada 2002 r. Komisja zorganizowała konferencję, w której udział wzięło ponad 190 przedstawicieli reprezentujących wszystkie zainteresowane grupy¹². Dodatkowe konsultacje przyjęły formę udziału Komisji w licznych konferencjach poświęconych określonym zagadnieniom szczegółowym (np. ocenie porównawczej/zasadzie substytucji, sprzętowi do stosowania pestycydów, IPM/ICM¹³) oraz spotkaniach organizowanych przez Komisję (np. na temat oprysków z powietrza). Ponadto Komisja zainicjowała dodatkowe konsultacje za pośrednictwem Internetu, uzyskując niemal 1 800 odpowiedzi¹⁴.

Cele proponowanej strategii oraz szereg z możliwych środków spotkały się z szerokim poparciem. Szczegółowe podsumowanie procesu konsultacji jest zawarte w ocenie wpływu¹⁵.

2. OCENA SYTUACJI

Z uwagi na bezpośrednie korzyści wynikające ze stosowania pestycydów (zwłaszcza dla rolników) są one stosowane na szeroką skalę i powszechnie uważane za zasadniczy element nowoczesnego systemu upraw. Pośród nich, środki ochrony roślin przyczyniają się do zwiększenia wielkości plonów i zmniejszenia nakładu pracy.

Pomimo istniejących polityk i przepisów prawa, których celem jest ochrona zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego, rzeczywiste zużycie i stosowanie środków ochrony roślin w UE nie uległo zmniejszeniu w latach 1992-2003, co ilustrują dostępne dane statystyczne¹⁶.

¹⁰ COM (2002) 349.

¹¹ Przedstawione opinie są udostępnione na stronie:

<http://www.europa.eu.int/comm/environment/ppps/home.htm>

¹² Dokumenty i przebieg konferencji są udostępnione na stronie:

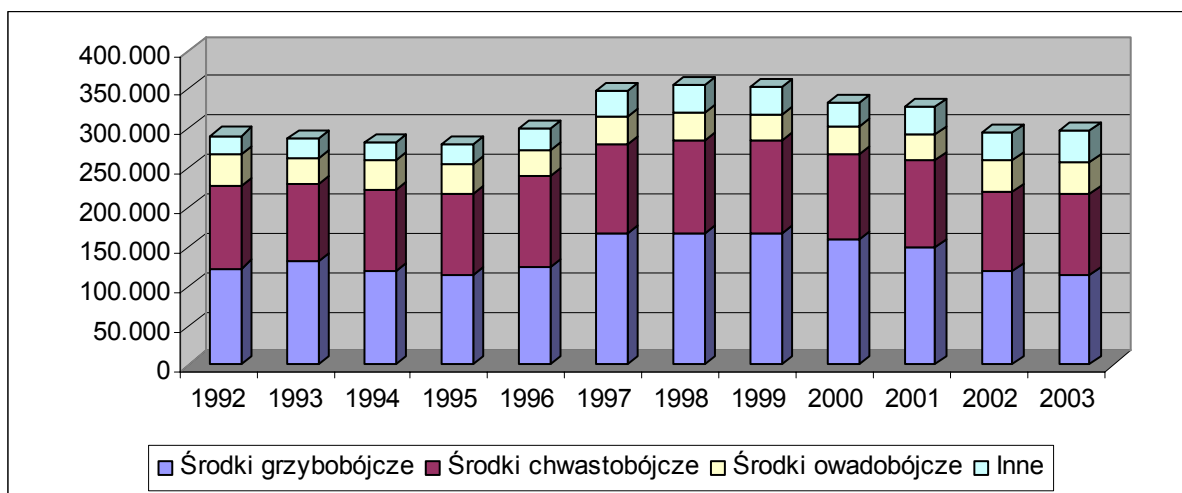
<http://europa.eu.int/comm/environment/ppps/home.htm>

¹³ Zintegrowane zarządzanie szkodnikami/zintegrowane zarządzanie uprawami.

¹⁴ Wyniki są udostępnione na stronie: http://europa.eu.int/comm/environment/ppps/pdf/stats_consult.pdf

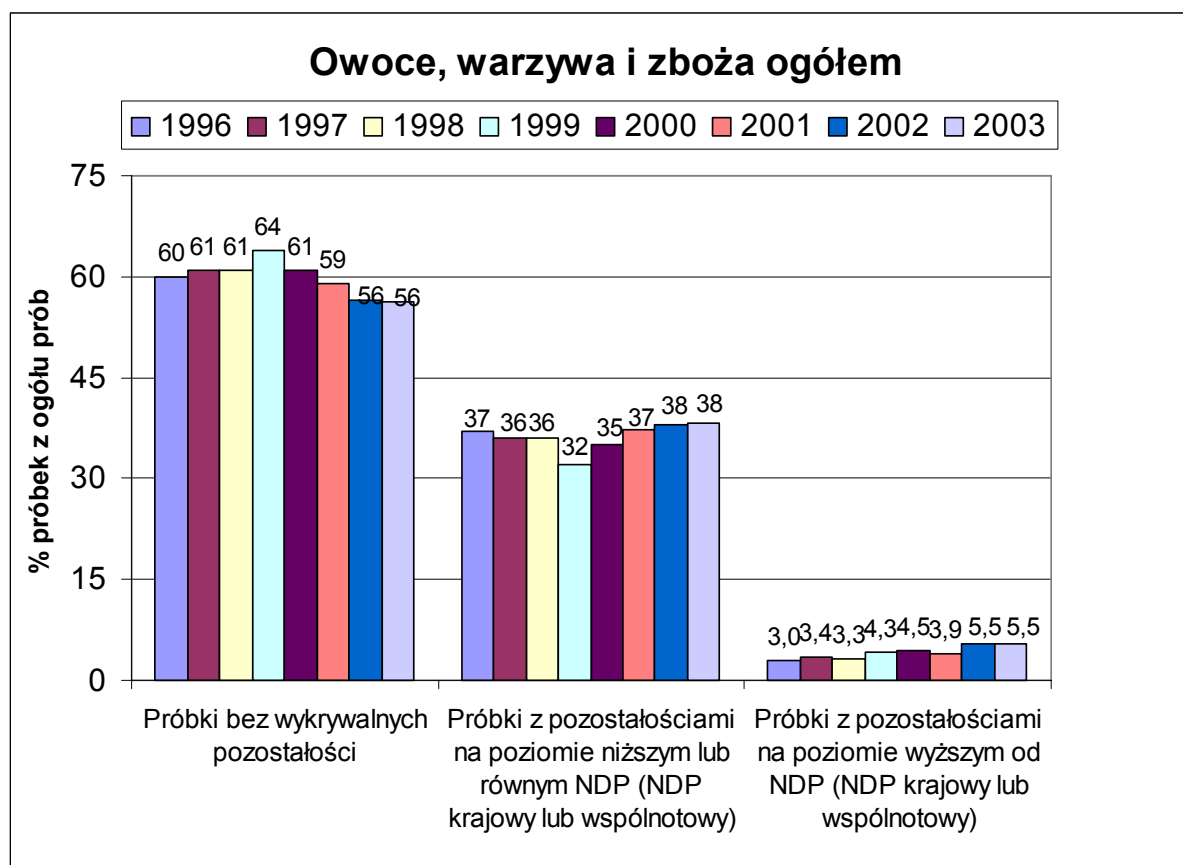
¹⁵ Sprawozdanie dotyczące oceny wpływu strategii tematycznej w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów, dokument roboczy służb Komisji SEC(2006) 894.

¹⁶ Dane Eurostatu i Europejskiego Stowarzyszenia Ochrony Roślin.

Rys. 1: Sprzedaż substancji czynnych w ŚOR (w tonach) w UE-15

Odsetek próbek żywności i pasz, w których niepożądane pozostałości pestycydów przekroczyły najwyższe poziomy dozwolone prawem, nie zmniejszył się w latach 1996-2003, lecz nieznacznie wzrósł i utrzymuje się na poziomie około 5 %, co ilustrują bieżące działania monitorujące państw członkowskich i Komisji¹⁷.

¹⁷

Sprawozdania są udostępnione na stronie:

http://europa.eu.int/comm/food/fs/inspections/fnaoi/reports/pestycydy/index_en.html

Rys. nr 2: Wyniki kontroli pozostałości pestycydów w owocach, warzywach i zbożach w UE-15

3. CELE STRATEGII TEMATYCZNEJ

W ostatnim czasie wzrost świadomości konsumentów i ogółu społeczeństwa odnośnie do możliwych zagrożeń związanych ze stosowaniem pestycydów zachęcił niektóre placówki sprzedaży detalicznej i rządy oraz Wspólnotę do wspierania metod rolnictwa i narzędzi zarządzania szkodnikami, które zmniejszają lub lepiej ukierunkowują stosowanie środków ochrony roślin, takie jak rolnictwo ekologiczne, zintegrowane zarządzanie szkodnikami, lub stosowanie mniej wrażliwych odmian. Duże znaczenie ma zachęcanie do racjonalnego i precyzyjnego stosowania pestycydów, jak również odpowiednich praktyk zarządzania roślinami uprawnymi i glebą.

Ponadto, ważną sprawą będzie poprawa zachowania użytkowników pestycydów (w szczególności użytkowników profesjonalnych), którzy są odpowiedzialni za liczne przypadki niewłaściwego stosowania, w tym nadmiernego stosowania, przez zapewnienie lepszego szkolenia i kształcenia.

Konieczna jest również poprawa jakości i wydajności sprzętu do stosowania pestycydów tak, aby umożliwić użytkownikom pestycydów optymalizację skuteczności zabiegów przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego wpływu na zdrowie ludzkie i środowisko naturalne.

Ponadto, na stosowanie pestycydów bezpośredni lub pośredni wpływ ma prawodawstwo z innych obszarów polityki, takich jak: polityka wodna, polityka rolna, ochrona pracowników i badania naukowe. Strategia tematyczna umożliwi wypracowanie podejścia horyzontalnego i przekrojowego, które znacznie wykroczy poza stosunkowo ograniczony zakres tych szczegółowych instrumentów prawnych.

Szczegółowymi celami strategii tematycznej, które mają przyczynić się do osiągnięcia jej celów ogólnych, są:

- a) zminimalizowanie niebezpieczeństw i zagrożeń dla zdrowia i środowiska naturalnego wynikających ze stosowania pestycydów,
- b) poprawa kontroli stosowania i dystrybucji pestycydów,
- c) zmniejszenie poziomów szkodliwych substancji czynnych, łącznie z zastąpieniem najgroźniejszych przez bezpieczniejsze (również niechemiczne) środki alternatywne,
- d) zachęcanie do stosowania niskich dawek lub upraw wolnych od pestycydów, między innymi przez zwiększanie świadomości użytkowników, wspieranie stosowania kodeksów dobrych praktyk i rozważenia możliwego zastosowania instrumentów finansowych,
- e) stworzenie przejrzystego systemu sprawozdawczości i monitorowania postępu osiągniętego podczas realizacji celów strategii łącznie z opracowaniem odpowiednich wskaźników.

Efekty przepisów prawnych dotyczących produktów biobójczych będą widoczne dopiero po 2006 r., kiedy zakończą się pierwsze oceny substancji czynnych do stosowania w produktach biobójczych. Obecnie ani Komisja, ani większość państw członkowskich nie dysponuje wystarczającą wiedzą lub doświadczeniem, aby zaproponować dalsze środki w zakresie

produktów biobójczych. W celu rozważenia możliwych środków sytuację tę należy ponownie zbadać w 2007 r.

Z uwagi na powyższe, na podstawie celów określonych w 6. EAP i pamiętając, że środki ochrony roślin stanowią najważniejszą grupę pestycydów, strategia tematyczna w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów na razie koncentruje się jedynie na tych produktach. Zakres strategii tematycznej może zostać rozszerzony w przyszłości, jeżeli podobne środki zostaną uznane za konieczne w odniesieniu do produktów biobójczych.

4. DZIAŁANIA I ŚRODKI: ŚRODKI WCHODZĄCE W SKŁAD STRATEGII TEMATYCZNEJ

Strategia tematyczna w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów składa się z szeregu oddzielnych środków, których wpływ został oceniony z gospodarczego i społecznego punktu widzenia oraz pod kątem zdrowia i ochrony środowiska. Zgodnie z koncepcją holistyczną strategii tematyczne włączają nowe środki, w możliwie największym zakresie, do istniejących instrumentów i takie podejście zaproponowano odnośnie do kilku środków. Inne środki zaproponowano w nowych przepisach prawnych, które będą przedstawione równolegle do tego komunikatu.

W poniższych rozdziałach krótko przedstawiono środki wchodzące w skład strategii tematycznej oraz środki, które były rozważane, ale nie zaproponowano ich na tym etapie. Szczegółowe informacje znajdują się w „Załączniku technicznym do komunikatu na temat strategii tematycznej w sprawie zrównoważonego stosowania pestycydów”¹⁸ oraz w ocenie wpływu, która zawiera uzasadnienie zaproponowanych środków. Wszystkie te dokumenty są ściśle powiązane i należy się z nimi zapoznawać łącznie.

4.1. Nowe środki, których nie można włączyć do istniejących instrumentów

Następujące środki wchodzące w skład strategii tematycznej będą włączone do nowej dyrektywy ramowej Parlamentu Europejskiego i Rady, w której sprawie Komisja składa wniosek równolegle do tego komunikatu:

- sporządzenie *krajowych planów działania*, w których państwa członkowskie będą musiały określić indywidualne cele ukierunkowane na zmniejszenie niebezpieczeństw, zagrożeń i zależności od kontroli chemicznej w ochronie roślin (krajowe plany działania – KPD).
- *Zaangażowanie zainteresowanych stron* w proces sporządzenia, wykonania i dostosowania KPD. Szczegółowe zasady udziału społeczeństwa oraz poziom, na jakim udział ten zostanie zorganizowany, powinny ustalić państwa członkowskie tak, aby umożliwić społeczeństwu wczesne i skuteczne możliwości uczestniczenia w tym procesie.
- Stworzenie systemu *szkolenia* profesjonalnych użytkowników pestycydów w celu zapewnienia, aby osoby regularnie stosujące pestycydy miały pełną świadomość zagrożeń związanych z ich stosowaniem i by podejmowały wszystkie właściwe środki w celu rozwiązania problemu ochrony roślin w najmniej szkodliwy sposób. System ten będzie obejmować wskazówki dla użytkowników w zakresie dokonywania najlepszego wyboru pomiędzy różnymi produktami, jakie są dostępne do tego samego zabiegu (substytucja na poziomie użytkownika).

¹⁸ SEC(2006) 895.

- ***Podnoszenie świadomości*** ogółu społeczeństwa (ze szczególnym uwzględnieniem nieprofesjonalnych użytkowników pestycydów) przez kampanie podnoszące świadomość i informowanie za pośrednictwem placówek sprzedaży detalicznej w celu zapewnienia, że ogół społeczeństwa jest lepiej poinformowany.
- ***Regularne i obowiązkowe kontrole sprzętu do stosowania pestycydów*** w celu zmniejszenia negatywnego wpływu pestycydów na zdrowie ludzkie (w szczególności dotyczy to narażenia operatorów) i środowisko naturalne w czasie stosowania, oraz w celu zapewnienia najskuteczniejszego stosowania przez zagwarantowanie, że zastosowana ilość jest rzeczywiście równa ustalonej dawce.
- ***Zakaz prowadzenia oprysków z powietrza*** w celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia znaczącego, negatywnego wpływu pestycydów na zdrowie ludzkie i na środowisko naturalne, zwłaszcza wskutek przenoszenia aerozoli. Na zasadzie odstępstwa opryski z powietrza powinny być dozwolone wyłącznie tam, gdzie przynosi to wyraźne korzyści i pożytki dla środowiska naturalnego w porównaniu do innych metod opryskiwania lub w przypadku braku wykonalnych metod alternatywnych. Należy określić warunki takich odstępstw tak, aby ograniczyć do minimum ryzyko wystąpienia niepożądanych skutków, np. przez odpowiednie wymogi w zakresie szkolenia operatorów oraz normy odnoszące się do sprzętu do stosowania pestycydów.
- ***Większa ochrona środowiska wodnego*** przed zanieczyszczeniami przez pestycydy jako wkład w osiągnięcie celów ramowej dyrektywy wodnej (art. 7 ust. 3, art. 11 i 16 ramowej dyrektywy wodnej¹⁹).
- ***Ustalenie obszarów znacznie ograniczonego lub zerowego stosowania pestycydów*** zgodnie ze środkami podejmowanymi na mocy innych przepisów (np. art. 6, 10 i 12 dyrektywy siedliskowej²⁰ i art. 3 i art. 4 ust. 3 dyrektywy ptasiej²¹). Obszary takie powinny zostać wyznaczone również w celu ograniczenia wysokiego ryzyka narażenia ogółu społeczeństwa i szczególnej ochrony wymaganej dla grup wrażliwych, takich jak dzieci.
- ***Postępowanie z opakowaniami i pozostałościami po pestycydach i składowanie ich*** oraz inne środki związane z postępowaniem z produktami w celu uniknięcia niedbałego składowania lub postępowania z nimi i możliwości zanieczyszczenia środowiska naturalnego.
- ***Działanie na rzecz upraw przy zastosowaniu niskich dawek pestycydów i stworzenie przez państwa członkowskie niezbędnych warunków dla wprowadzenia przez rolników zintegrowanego zarządzania szkodnikami (Integrated Pest Management - IPM)***. Zostaną opracowane wspólnotowe normy w zakresie zintegrowanego zarządzania szkodnikami, które zaczną obowiązywać od 2014 r. Na poziomie Wspólnoty zostaną również opracowane normy zintegrowanego zarządzania szkodnikami dla poszczególnych upraw, ale ich wprowadzenie pozostanie dobrowolne i państwa członkowskie będą mogły wspierać takie działania w ramach rozwoju obszarów wiejskich.

¹⁹ Dyrektywa 200/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327 z 22.12.2000, str. 1).

²⁰ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.7.1992, str. 7).

²¹ Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. L 103 z 25.4.1979, str. 1).

- Pomiar postępów w ograniczeniu zagrożeń za pomocą **stosownych zharmonizowanych wskaźników**, które będą wiążące dla wszystkich państw członkowskich do celów regularnej sprawozdawczości. Obecnie trwają prace nad opracowaniem zbioru wskaźników zagrożenia w ramach projektu wspieranego z 6. programu ramowego dotyczącego badań naukowych i rozwoju technologicznego (HAIR²²). Wskaźniki te powinny stać się wskaźnikami wspólnymi, do stosowania we wszystkich państwach członkowskich – ewentualnie w połączeniu z innymi, już istniejącymi wskaźnikami.
- Ustanowienie **systemu wymiany informacji** na poziomie Wspólnoty – *grupy ekspertów ds. strategii tematycznej* – w której uczestniczyć będą państwa członkowskie i wszystkie inne, zainteresowane strony w celu ciągłego rozwoju i aktualizowania odpowiednich wskazówek, najlepszych praktyk i zaleceń.

Ponadto Komisja włączy następujące środki strategii tematycznej do dwóch odrębnych wniosków, które powinny zostać przyjęte najpóźniej w 2008 r.:

- usprawnione systemy **gromadzenia informacji dotyczących dystrybucji i stosowania środków ochrony roślin** na poziomie substancji czynnych oraz regularną sprawozdawczość w celu rozwiązania problemu braku wiarygodnych danych do obliczenia wskaźników zagrożenia;
- zasadnicze wymogi dotyczące ochrony środowiska, które będzie musiał spełniać **nowy sprzęt do stosowania pestycydów wprowadzany do obrotu**.

4.2. Środki, które najlepiej włączyć do istniejących instrumentów

Następujące środki wchodzące w skład strategii tematycznej należy włączyć do istniejących instrumentów:

- **Usprawnione systemy monitorowania zgodności** z wymogami prawnymi dotyczącymi dystrybucji i stosowania środków ochrony roślin w drodze znaczącej zmiany obecnego brzmienia art. 17 dyrektywy 91/414/EWG. Jest to również istotne z punktu widzenia wymogów współzależności odnoszących się do płatności bezpośrednich w ramach WPR, która od 2006 r. objęła dyrektywę 91/414/EWG (art. 3)²³. Państwa członkowskie będą również zobowiązane do zgłaszania przypadków zatrucia z udziałem pestycydów operatorów, przypadkowych osób, mieszkańców, konsumentów oraz dzikich zwierząt.
- Włączenie **oceny porównawczej i zasady substytucji** do oceny substancji czynnych i procesu decyzyjnego przy włączaniu substancji do załącznika I do dyrektywy 91/414/EWG (istnieją one już na mocy dyrektywy 98/8/WE w odniesieniu do produktów biobójczych) i do zatwierdzania środków ochrony roślin na poziomie państw członkowskich.
- **Wzmocnienie rocznych programów monitorowania pozostałości** pestycydów w żywności i paszy za pośrednictwem rozporządzenia ustalającego najwyższe dopuszczalne poziomy

²² Zharmonizowane wskaźniki środowiskowe związane z zagrożeniem pestycydami (HAIR):
<http://www.rivm.nl/stoffen-risico/NL/hair.htm>

²³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1782/2003/WE z dnia 29 września 2003 r. ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników (Dz.U. L 270 z 21.10.2003, str. 1).

pozostałości²⁴ (NDP), uzupełnione badaniami narażenia epidemiologicznego w ramach europejskiej strategii ochrony środowiska i zdrowia.

- Monitorowanie środowiska: **ustalenie stężenia pestycydów w działach środowiska naturalnego** jako sposób weryfikacji obliczeń modelowych i przewidywań podczas oceny ryzyka oraz przestrzegania przez użytkowników ograniczeń i instrukcji zawartych na etykietach. Monitorowanie pestycydów w wodzie przewiduje ramowa dyrektywa wodna.
- **Badania naukowe dotyczące pestycydów** w ramach 6. i 7. wspólnotowego programu ramowego badań naukowych²⁵ w celu poprawy zdrowia i dobrostanu obywateli Europy dzięki wyższej jakości żywności i usprawnieniu kontroli produkcji żywności i powiązanych czynników środowiskowych oraz przez ułatwienie oceny ryzyka na poziomie gospodarstwa rolnego (np. przez identyfikację obszarów lub praktyk niosących ze sobą zagrożenia). Powyższe obejmuje również finansowanie projektów poświęconych przede wszystkim rozwojowi alternatywnych – w stosunku do chemicznych – rozwiązań w zakresie kontroli szkodników. Wpływ pestycydów na różnorodność biologiczną oraz sposób jego ograniczenia można zbadać w ramach programu „Współpraca” 7. Programu ramowego²⁶.
- Wezwanie państw członkowskich do **stosowania normalnych stawek podatku VAT** odnośnie do pestycydów tak, aby zmniejszyć bodźce zachęcające do nielegalnej wymiany transgranicznej niedozwolonych produktów z uwagi na różnice cenowe.
- Na **arenie międzynarodowej** Wspólnota i państwa członkowskie ratyfikowały i wprowadziły w życie Konwencję rotterdamską w sprawie procedury zgody po uprzednim poinformowaniu (PIC) i Konwencję sztokholmską w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych (POP). Przewidują również pomoc finansową i techniczną (tworzenie możliwości rozwojowych) w ramach licznych programów dwustronnych i wielostronnych (w tym także strategicznego podejścia do międzynarodowego zarządzania chemikaliami (SAICM), przyjętego w lutym 2006), które przyczyniają się do bezpiecznego obchodzenia się z pestycydami i do ich utylizacji (łącznie z zapasami przeterminowanych pestycydów). Komisja przyznaje, że zagrożenia dla zdrowia i środowiska wynikające ze stosowania pestycydów są szczególnie niepokojące w krajach rozwijających się i krajach znajdujących się w okresie transformacji.

²⁴ Zobacz przypis nr 8.

²⁵ Stosowne informacje o 6. Programie ramowym są udostępnione na stronie:
http://www.europa.eu.int/comm/research/fp6/index_en.html

²⁶ Dodatkowe informacje są udostępnione na stronie: <http://ec.europa.eu/research/fp6/>

4.3. Środki/działania, które obecnie nie są proponowane w ramach strategii tematycznej, ale można je zbadać ponownie na późniejszym etapie

Następujące środki/działania, po omówieniu na etapie konsultacji i po ocenie w ramach oceny wpływu, nie zostaną zaproponowane na tym etapie w ramach strategii tematycznej. Mogłyby one zostać rozpatrzone w późniejszym czasie w świetle wyników proponowanej strategii, które będą zbadane zgodnie z mechanizmem przeglądów przewidzianym w projekcie dyrektywy ramowej.

Określenie celów ilościowych zmniejszenia stosowania. Nie istnieje systematyczne i bezpośrednie powiązanie pomiędzy ogólnym zmniejszeniem ilości stosowanych pestycydów a zagrożeniami, jakie się z nimi wiążą. Ponadto brakuje odpowiednich informacji na temat zużycia podstawowego, które mogłyby posłużyć jako punkt odniesienia; istnieje też szereg kwestii prawnych dotyczących egzekwowania i odpowiedzialności. W związku z powyższym w strategii nie proponuje się prawnie wiążących docelowych wielkości zmniejszenia, co jest zgodne z polityką państw członkowskich.

- Ustanowienie *systemu podatków/opłat jako metody wpływu na jakościowe stosowanie pestycydów*. Obecnie praktycznie nie jest możliwe opracowanie skutecznego i możliwego do prowadzenia systemu podatków/opłat, który odzwierciedlałby negatywne skutki poszczególnych pestycydów. Państwa członkowskie mogłyby rozważyć wprowadzenie systemów „pasmowych” (systemów podatku liniowego, które obecnie funkcjonują w niektórych państwach członkowskich), dostosowanych do zróżnicowanych sytuacji w poszczególnych państwach oraz celów ochronnych, które pragną realizować.

5. OCZEKIWANE WYNIKI I WPLYWY

Najważniejszym, oczekiwanym produktem wdrożenia niniejszej strategii tematycznej jest ogólne ograniczenie zagrożeń i negatywnego wpływu stosowania pestycydów na zdrowie ludzkie i na środowisko naturalne. Takie ograniczenie można osiągnąć przez zmniejszenie niepożądanego narażenia (bezpośredniego i pośredniego) oraz przez zmniejszenie zagrożeń bezpośrednio związanych ze stosowanymi substancjami przez zastępowanie substancji bardziej niebezpiecznych mniej szkodliwymi (tak zwana „zasada substytucji”) lub alternatywnymi środkami ochronnymi. Obecnie nie są dostępne powszechnie akceptowane wskaźniki służące do pomiaru tych zagrożeń.

Lepsza wiedza na temat faktycznego stosowania pestycydów będzie stanowić kluczowy wkład w obliczenia wskaźników zagrożenia – należy szybko ustanowić stosowne systemy gromadzenia informacji, aby umożliwić obliczenie wskaźników oraz tendencji ich kształtowania (również w ujęciu retrospektywnym). Generalnie oczekuje się, że w wyniku strategii tematycznej znacznie zwiększy się wiedza na temat stosowania pestycydów oraz opracowany zostanie zestaw stosownych wskaźników zagrożenia, które z upływem czasu pokażą tendencje zniżkowe.

Pomimo braku bezpośredniego powiązania ze zmniejszeniem rzeczywistych zagrożeń, oczekuje się również tendencji zniżkowej w zakresie ogólnego stosowania pestycydów będącej wynikiem wprowadzania praktyk rolniczych stosujących niskie dawki pestycydów (między innymi zintegrowane zarządzanie szkodnikami, rolnictwo ekologiczne) oraz ustalenia stref ograniczonego lub zerowego stosowania pestycydów. Lepiej przeszkoleni użytkownicy posługujący się optymalnym sprzętem do stosowania pestycydów będą używać pestycydów w sposób bardziej wydajny i ograniczą straty w środowisku (zwłaszcza w

środowisku wodnym). Odsetek gruntów rolnych, na których uprawy są prowadzone przy zastosowaniu metody ograniczonej lub niskiej dawki pestycydów, takie jak produkcja zintegrowana, powinien zwiększyć się.

W wyniku realizacji strategii tematycznej oczekuje się również spadku odsetka próbek żywności i pasz monitorowanych w państwach członkowskich, w których NDP są przekraczane. Ponadto powinna zmniejszyć się liczba przypadków zatrucia z udziałem ludzi oraz dzikich zwierząt.

Dla żadnej z powyższych tendencji nie można sformułować celów ilościowych, ponieważ w licznych przypadkach brakuje koniecznych informacji podstawowych lub zbyt duża liczba czynników uniemożliwia wiarygodne prognozowanie efektów ilościowych. Niemniej jednak wyniki oceny wpływu dowodzą, że oczekiwany wpływ ogólny netto jest wyraźnie dodatni.

6. NASTĘPNE KROKI

Oprócz przyjęcia tego komunikatu, załącznika technicznego i powiązanej oceny wpływu, Komisja już przyjęła lub przyjmie w przyszłości:

- wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej ramy wspólnotowego działania na rzecz osiągnięcia zrównoważonego stosowania pestycydów, która będzie zawierać wszystkie konieczne nowe środki legislacyjne, opisane w rozdziale 4.1,
- wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady stanowiącego przegląd dyrektywy 91/414/EWG, który m.in. obejmie konieczne środki w zakresie intensyfikacji monitorowania zgodności i oceny porównawczej,
- wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie statystyki dotyczącej środków ochrony roślin,
- wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej konieczne wymogi w zakresie ochrony środowiska w odniesieniu do wprowadzania do obrotu nowego sprzętu i akcesoriów do stosowania pestycydów, możliwie w ramach dyrektywy 2006/42/WE²⁷;
- wniosek do Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczący środowiskowych norm jakości w dziedzinie gospodarki wodnej, łącznie z analogicznymi normami odnoszącymi się do niektórych pestycydów,
- To nowe prawodawstwo będzie uzupełniać komunikat do Rady, Parlamentu Europejskiego i Komitetu Ekonomiczno-Społecznego dotyczący planu działania na rzecz europejskiego środowiska i zdrowia, który m.in. obejmuje działania konieczne do opracowania zintegrowanych informacji na temat narażenia ludzi na pestycydy i konsekwencje takiego narażenia²⁸.

²⁷ Dyrektywa 2006/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie maszyn, zmieniająca dyrektywę 95/16/WE (przekształcenie) (Dz.U. L 157 z 9.6.2006, str. 24).

²⁸ COM (2004) 416.

Charakter wysiłków zmierzających do zmniejszenia zagrożenia ze strony pestycydów ulega ciągłym zmianom, wysiłki te będą musiały być przedmiotem regularnych przeglądów. Ponieważ szereg środków wchodzących w skład strategii tematycznej wymaga dostatecznego stopnia pomocniczości, konieczne będą (i) wymiana informacji na temat krajowych planów działania oraz przyjętych precyzyjnych rozwiązań pomiędzy państwami członkowskimi, (ii) opracowanie wszystkich potrzebnych wskazówek i najlepszych praktyk.

W związku z powyższym w projekcie dyrektywy ramowej ustanowione będzie forum konsultacyjne, **grupa ekspertów ds. strategii tematycznej**, która opracuje wskazówki w zakresie najlepszych praktyk i będzie monitorować wdrażanie środków zaproponowanych w strategii tematycznej.

W świetle wyników tej wymiany informacji oraz dyskusji w gronie grupy ekspertów ds. strategii tematycznej, proponowane środki będą przedmiotem regularnych przeglądów i będą dostosowywane do postępu technicznego.